Peru – Historické centrum mesta Arequipa

Mesto Arequipa založili španielski konquistádori 15. 8. 1540 na mieste predkolumbovského sídla v doline rieky Río Chilli medzi Andami (El Misti 5 822 m n. m. až Chachani 6 075 m n. m.) a púšťou Ilay-La-Joya s prechodom do pobrežnej pampy Islay Mollendo. Rozvoj koloniálneho mesta sa člení do piatich období. Prvú vonkajšiu fázu charakterizuje výstavba väčšej obce z kameňa a dobe. V rokoch 1540 – 1582, keď tu založili konvent Santa Catalina (1579), postavili prvú jezuitskú kaplnku (1578), Kostol a Kláštor La Merced (1548), františkánsky kláštor (1532).

V druhej fáze rozvoja po zemetrasení v roku 1582 začala rozsiahla baroková výstavba mesta z bieleho a ružového kameňa „sillar“ s využitím antiseizmických prvkov v architektúre. Pri výzdobe prvkov sa prejavila kreolsko-indiánska integrácia s vytvorením štýlu mestizaje. Do španielskeho baroka sa včlenili prvky kultúry mesticov a indiánov ľudu Paquina, Colagua, Lupaca a Inca.

V tretej fáze medzi zemetraseniami v rokoch 1784 a 1868 prevládlo rokoko a neoklasicizmus,

Vo štvrtej fáze po zemetrasení v roku 1868 sa uplatnil okrem neoklasicistického štýlu najmä moderný empirizmus, ktorý po roku 1960 dopĺňa moderná architektúra konca 20. storočia. K hlavným neoklasicistickým stavbám patrí dvojvežová Basilica Catedral z 19. stor. postavená zo sillaru na mieste ruín barokového kostola na hlavnom námestí Plaza de Armas (Plaza Mayor) na východ od rieky Chilli. Neoklasicizmus sa uplatnil aj v najväčšom komplexe Iglesia y Convento de Santa Catalina, stavanom v 16. – 19. stor. na ploche 20 tisíc štvorcových metrov. Jeho súčasťou sú tri kláštory, refektórium, kaplnka s maľbami školy Cuzco.

Arequipe sa stala významným religióznym centrom so sídlom arcibiskupa, zároveň osobitným hospodárskym a kultúrnym strediskom, prepojeným so západnou časťou starými mostmi, vybudovanými v 18. storočí tiež zo sillaru. Historické centrum mesta sa skladá zo 49 blokov postavených v 17. – 18. stor., ktoré okrem spomenutých väčších stavieb zahŕňajú asi 500 obytných domov „casonas“, z nich 250 pamiatkovo chránených.

SD od roku 2000 (Cairns).

Brazília – Historické centrum mesta Olinda

Mestečko Olinda na východnom kopcovitom cípe Južnej Ameriky založil v roku 1535 Duarte Coelho Pereira ako portugalský kapitanát – Capitania de Pernambuco. Pri objave tohto územia zvolal: „O, linda!“ (o, aké krásne), podľa čoho ho aj pomenoval. Potom sem prišli jezuiti a postavili Seminário de Olinda, ktorý vypálili Holanďania zo Západoindickej spoločnosti v roku 1630. Jeho základy však dodnes zostali pôvodné, ostatné časti obnovili po navrátení územia Portugalsku v roku 1654. Po jezuitoch prišli do Olindy františkáni, ktorým patrí kostol a kláštor z rokov z rokov 1585 až 1590 – Igreja e Convento de Sao Francisco. Ide o prvú františkánsku stavbu na území Brazílie, obnovenú po holandskej agresii v druhej polovici 17. stor. V hlavnej lodi upútajú maľby zo života Panny Márie a rezbárske a sochárske výzdoby svätýň; portugalské obrazy z keramických kachličiek v Kaplnke Sao Roque. K najzaujímavejším sakrálnym stavbám patrí Kostol Igreja Santa Tereza zo 17. stor. O jeho výstavbu sa zaslúžil hrdina protikoloniálneho odboja Joao Fernandes Vieira. Neďaleko rieky Beberibe stojí Kostol Milagries z roku 1772, za ním prestavaný Kostol Sao Sebastiao zo 17. stor., ďalej Kláštor a K ostol Sao Bento z rokov 1582 – 1599. V kláštore pôsobila prvá právnická fakulta Brazílie, nazvaná Escola de Direito. Interiér kostola vyniká bohatstvom pozlátených rezbárskych prác, mrežami jacaranda, granitovými stĺpmi a rokokovým hlavným oltárom (1783 – 1786). Kostolom otrokov bol Nossa Senhora do Rosário dos Pretost postavený v roku 1645, upravený v 18. stor. a v roku 1874. K najstarším kostolom patrí Nossa Senhora do Monte (1582). O niečo neskôr, v roku 1590, postavili Kostol Sao Pedro Apostolados Clerigos, nazývaný aj Sao Pedro Martír, ktorý si zachoval pôvodný vchod a bočné oltáre. Neďaleko neho stojí hostinec postavený v maurskom štýle. Pôvodné domy spred holandskej agresie sa v meste nezachovali. Zrekonštruovali len niektoré na Rue do Amparón. Upútajú bohatou štukovou výzdobou. Mesto, ktoré sa môže pochváliť až štyrmi konventmi a 15 kostolmi dnes charakterizujú dláždené ulice a chodníky, mestská zástavba domov prevažne s plochými sedlovými strechami, miestami po stranách ohraničenými štítmi. Okrem množstva parkov mestskú vegetáciu dopĺňa Botanická záhrada z roku 1811. Nad mestečkom, ktoré sa postupne stalo strediskom cukrovarníctva, na 46 m vysokom kopci sa týči maják Farol (42 m).

V roku 1982 bola Olinda vyhlásená za Environmentálne mesto.

SD od roku 1982 (Paríž).

Kolumbia – Prístav, opevnenia a súbor pamiatok mesta Cartagena

Cartagena patrila k východiskovým bodom pre španielsku kolonizáciu Južnej Ameriky. Pre svoju výhodnú polohu so zálivom nadobudla pre Španielsko a neskôr i Kolumbiu strategický význam. Keďže prvé kotvenie európskych lodí bolo práve v prirodzenom cartagenskom prístave, mesto sa stalo hospodárskou metropolou Nového granadského kráľovstva (Nuevo Reino de Granada), ktoré zásobovalo európskym tovarom celú Novú Granadu. Význam Cartageny ešte vzrástol po otvorení Panamského prieplavu. Mesto založil 1. júna 1533 Don Pedro de Heredia a nazval ho San Sebastián de Cartagena. V roku 1586 sa ho zmocnil anglický korzár sir Francis Drake, ktorý z poverenia kráľovnej Alžbety z roku 1577 rušil španielsky obchod. Na návrh Menéndeza de Avilés španielsky kráľ Filip II. potom vydal príkaz na opevnenie Cartageny. Podľa projektov talianskeho vojenského architekta Bautistu Antonelliho od roku 1586 počas ďalších tridsať rokov postavili prvé mohutné mestské hradby (Murallas), ktorých dostavba trvala až do roku 1796 (mohutné Bévedas), takže Cartagena de las Indías sa stala jedným z najlepšie opevnených miest nielen Karibskej oblasti, ale celej Južnej Ameriky a Nového sveta. O výstavbu mesta sa zaslúžil najmä guvernér Pedro Fernández de Busto, ktorý v roku 1570 začal výstavbu významných objektov španielskej koloniálnej architektúry. V tomto čase vznikli prvé základy kráľovského námestia Plaza Real i veľkej Katedrály (1575 – 1586), ktorá patrí k najväčším a najvýznamnejším sakrálnym stavbám kontinentu. Začala sa stavať budova La Audiencia a vodovod Acueducto. Významnú úlohu pri rozvoji mesta zohrali aj jezuiti, ktorí sa snažili urobiť z neho juhoamerický Rím, Španieli zase Granadu. Výsledkom bola výstavba viacerých sakrálnych stavieb, vrátane najstarších kostolov a kláštorov ako napríklad Iglesia y Convento de Santo Domingo (16. stor.), Convento de Santa Clara (od 1612), Iglesia de San Toribio de Mangrovejo (1666 s mudejárskou úpravou v roku 1732). Osobitne treba spomenúť jezuitský kláštor a kostol (Iglesia y Convento de San Pedro Claver), ktorý mal byť kópiou Gesú v Ríme. Jeho strohý interiér kontrastuje s monumentálnou fasádou. Z jezuitov mesto preslávil najmä Sv. Peter Klaver (1580 – 1654), nazývaný aj „Otrok otrokov“, ktorý sem prišiel zo Španielska, aby celý život venoval pomoci otrokom dovážaným do prístavu z Afriky.

Súčasť SD od roku 1984 (Buenos Aires).

India – Súbor pamiatok v Mahábalipurame

Súbor pamiatok v Mahábalipurame prikázali vytvoriť v 6. – 8. stor. Pallavovci v rámci rozvoja svojho druhého sídelného mesta (hlavného mesta kráľovstva). Patria k nim monolity vytesané zo skalných stien a blokov, jaskynné svätyne (mandapa) vyhĺbené do tufových vrchov, basreliéfy a skulptúry vytesané do skál a umiestnené v skalných chrámoch. Pamiatky sú ukážkou kamenárskeho a sochárskeho umenia osobitého juhoindického a drávidského slohu. Hinduistické reliéfy a sochy tu charakterizuje dôstojnosť, monumentálnosť a realizmus. K najvýznamnejším pamiatkam patrí reliéf (27 x 9 m) vytesaný do skalnej steny (30 x 12 m) chrámu Ardžuna/Arjuna, nazývaný zostup Gangy ktorý zobrazuje zostúpenie rieky Gangy na zem. Ďalší reliéf z avatárskej jaskyne znázorňuje spiaceho boha Višňu na hadovi večnosti Ananta.

Z veľkého prístavného mesta Pallavovcov zostali len zvyšky, najmä monolitické dravidské chrámy tzv. nebeské vozy (ratha), ktoré predstavujú obrovské skulptúry vytesané z kameňa a monolitické sochy živočíchov, napríklad slonov, býkov a levov. Osobitne priamo na pobreží Plážovej cesty stojí tzv. Pobrežný chrám, vybudova ný na príkaz kráľa Narasinhu Varmana II. z dynastie Pallavovcov na piesočnatom pobreží okolo roku 700. Tvoria ho tri objekty za sebou, z ktorých vyniká najmä stupňovitá pyramidálna kamenná veža (vimána) postavená na stĺpovitom základe (korpuse) na terase z piesočných kvádrov. Na obvodový múr terasy umiestnili množstvo sôch znázorňujúcich ležiaceho býka boha Šivu (Nandina) a iných ležiacich zvierat. Ostatné chrámy postavené na voľnom priestranstve sa väčšinou nezachovali. V chráme – Mandapame Mahišmardini bohyňa Durga (Šakti) na levovi bojuje proti démonovi (Súrovi) – byvolovi Mahiša. V tejto mandapame, ako aj v chráme Olakhannesvara (8. stor.), teda znázornili najmä výjavy z purán. V Krišnovej mandapame prevládajú výjavy zo života Krišnu – ôsmej inkarnácie boha Višnu a víťaza nad démonickými hadmi (nágmi) – nepriateľmi ľudstva, najmä najväčšieho Káliju. K ďalším stĺpovým chrámom (mandapamám) patrí Ramanuja a Dharmaraja. Väčšina pamiatok sa nachádza medzi pobrežným skalným útesom a jazerom Kanheri Tank. Južnejšie vytesali zo skál ešte 5 chrámov (ratha).

SD od roku 1984 (Buenos Aires).

Spracoval: Jozef Klinda

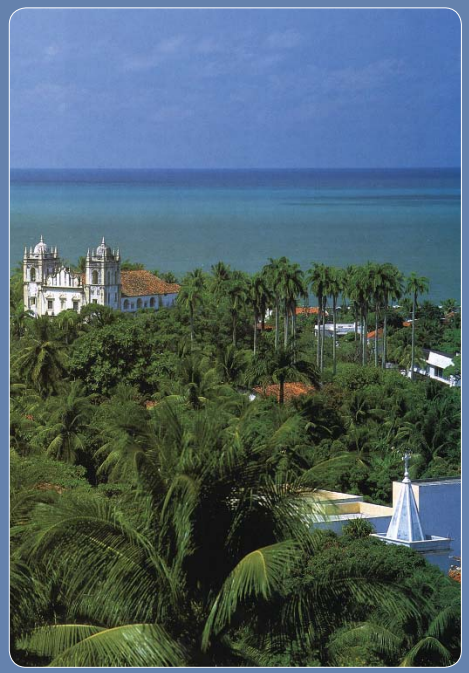

Brazília – Historické centrum mesta Olinda

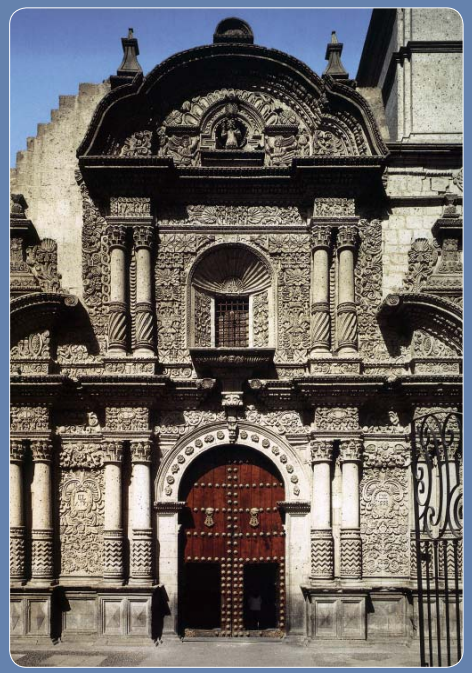

Peru – Historické centrum mesta Arequipa

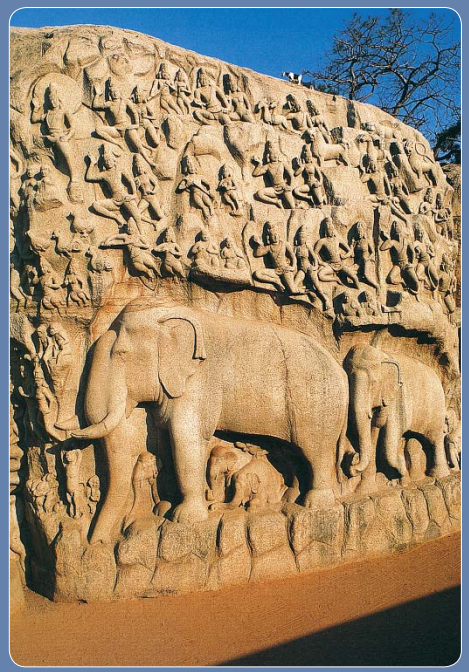

India – Súbor pamiatok v Mahábalipurame

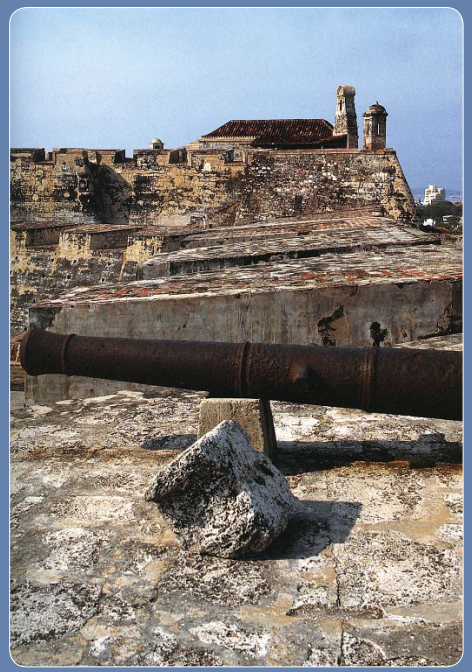

Kolumbia – Prístav, opevnenia a súbor pamiatok mesta Cartagena

ENVIROMAGAZÍN

Ročník 12/2007 www.enviromagazin.sk 20 Sk

1

AKO SA ROBÍ OBNOVA DEDINY NA SLOVENSKU

VEDOMOSTI O KRAJINE POTREBUJÚ OCHRANÁRI AJ INVESTORI

ROK 2006 ŠTARTOM PRE EURÓPSKY DOHOVOR O KRAJINE NA SLOVENSKU